

TURUL

Politikai
napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
A kiadványt minden nap, az év minden napján kiadjuk.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Sallógyi Dossó-u. 6.
A szerkesztőség kizárólag a közérdeklődés érdekében működik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Megjelenik minden nap, az év minden napján kiadjuk.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Sallógyi Dossó-u. 6.
A szerkesztőség kizárólag a közérdeklődés érdekében működik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

XXI. évfolyam 259. szám. Nagyvárad. Szombat 1915 november 13.

A bolgárok bevonultak Pristinába.

Budapest, november 12. (Saját tud.) (Érkezett d. u. fél 4 órakor.)
Budapesti tudósítónk jelenti a sajtóbizottság jóváhagyásával:

Szófiai hiradás szerint a bolgár lovas-ság bevonult Pristinába. — Megerősítés hiányzik.

A németek elfoglalták Ogulovácot.

A bolgárok átkeltek a Moraván.

Budapest, november 12. (Hivatalos.)

Délkeleti hadszíntér.

Az üldöző harcok az egész vonalon folynak. Német csapatok az Ibar völgyében rohammal elfoglalták Ogulovácot és a két oldalról emelkedő magaslatokat. Gallwitz tábornok hadserege a Jastrebác hegy-ség csúcsvonalához közeledik. Az újabb zászmány itt 1400 fogoly, 11 löveg, 16 lőszerkocsi és 1 hidszerelvény vonat.

A bolgár hadsereg egész harcfrontján kieroszakolta az átkelést a Moraván.

Az oroszok magyar-osztrák egyenruhában kémkednek. Sebesültjeinket felkoncolták.

Budapest, november 12. (Hivatalos.)

Orosz hadszíntér.

A Cartorijszktől északnyugatra folyó harcokban tegnap 4 tisztet és 232 főnyi légénységet fogtunk el. Sapanovnál több éjszakai támadást vetettünk vissza. Az utilowkai harcfrontunk mögött a 407. számú gyalogezred egyik tisztjét fogtuk el, aki magyar-osztrák egyenruhában átlópdzott vonalainkon, hogy kémkedjék. Tisztek által vezetett osztagaink megállapították, hogy a Kornin-patak mellett Garainowkatól délre levő orosz csapatok sebesültjeinket felkoncolták. Itt csapataink osztrák-magyar egyenruhába öltözött orosz figyelő őrszemekre is bukkantak.

A szerb kormány Olaszországban.

Berlin, november 12. A Telegraphen Union nak jelenti Párisból megbízható helyről:

A szenátus külügyi bizottságának ülésén Briand miniszterelnök többek között a következőket mondotta:

— A francia kormány, mint eddig, úgy most is kétségtelen okokból meg van győződve arról, hogy a szerb kormány nem törődve a kedvezőtlen katonai helyzettel, nem foglalkozik azaz a gondolattal, hogy külön békéről szóló hírek mind alaptalanok. Ha az ellenség további előnyomulása a szerb kormányt országának teljes kiürítésére kényszerítené, úgy a szerb kormány követni fogja a belga kormány példáját és elfogadja Olaszország szívesen felajánlott vendégbarátságát.

Bolgár hivatalos jelentés.

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Panese Dorev budapesti bolgár főkonzul a következő táviratot kapta Szófiából Radoszlavov miniszterelnöktől:

Hivatalos harctéri jelentés november 10 ről:

A Klepa-planina szakaszon ma sikert értünk el, miközben megakadályoztuk az angol és francia csapatoknak azt a kísérletét, hogy a Vardár balpartjára átjussanak. Csapataink visszaszorították az ellenséget és üldözik.

A többi harcfronton a helyzet változatlan. Az ellenség üldözése tovább tart.

Pacsu szerb miniszter temetése.

Lugano, november 12. Október 25-én Krusevában meghalt Pacsu szerb pénzügy-miniszter, a ki annak idején Pasic miniszterelnök helyett átvette Magyarország és Ausztria ultimátumát. 26-án a kormány tagjai hat automobilon elutaztak Nisből és részt vettek Pacsu temetésén. Péter király, a ki Kragujevácból 23-án érkezett Nisbe, onnan tovább utazott Kraljevóba. A király súlyos betegnek látszott.

„TURUL”

cipőgyár részv. társ.

Temesvár.

A monarchia legnagyobb cipőgyára

Vezérszerepet töltenek be

A VILÁGHIRŰ

TURUL CIPŐK

130 saját fióktelep.

900 000 pár évi gyártás
1200 munkás és alkalmazott.

Flókraktár

Nagyvárad,
Kossuth-utca

Az olaszok hiábavaló erőfeszítései Görzért.

Budapest, nov. 12. (Hivatalos.)

Olasz hadszíntér.

Aránylag csendes éj után tegnap délelőtt az olasz tüzérség heves tüzelése a tegnap délelőtti egész harcvonalon megújult. Az ellenség gyalogsága ezután újra szakadatlanul támadta a görzi hídfőt és a doberdói fensíkot. Az összes rohamok újra az ellenség borzalmas veszteségei közt omlottak össze. Ujra szilárdan csapataink birtokában vannak összes hadállásaink. Az ellenség előtöréseit, Zagoránál és a Vrsi szakaszon ép úgy végződtek mint a főtámadás.

Az olaszok a dolomit harcvonalon a Kol-di-Lana csucsán és lejtőin levő hadállásainkat a legutóbbi napokban is több ízben támadták meg sikertelenül. Az olasz hadvezetőségnek az ezen szakaszon lejátszódtó eseményekre vonatkozó hivatalos jelentései teljesen hamisak és csak merőben helytelen jelentéseken alapulhatnak.

Höfer.

A szerbek vesztesége.

Berlin, november 11. A Nationalzeitung jelenti orosz forrásból: Magasabb rangú szerb katonai körök a szerb hadsereg eddigi veszteségét hetvenötezer emberre becsülik. Olyan kitűnő csapatok, mint az új Timok- és a régi Sumadia-divízió, állományuk hetvenöt százalékát elvesztették.

A szerbek támadási kísérlete Monasztirnál.

Budapest, november 12. (Saját tud.) Reichpost jelenti Szófiából: A haldokló szerb hadsereget egyes részei Monasztir környékén kétségbeesett előnyomulást kíséreltek meg. A bolgárok véresen visszaverték és Prilepen keresztül üldözik őket.

Az antant csapatok katasztrófája Szalonikinél.

Budapest, november 12. (Saját tud.) Berliner Tageblattnak jelentik Szófiából:

Szaloniki Monasztiri vonalon összevont nyolcvanezer angol franciát a bolgárok ötvenkilométeres szélességben megtámadták. Szuronyrohamunkra részben megadták magukat, vagy elmenekültek. Az angolok és franciák veszteségei roppant nagyok, míg a bolgároké aránylag csekély. A küzdelem két napig tartott.

A Narodna Obdrana vezérét elfogták a bolgárok.

Budapest, nov. 12. (Saját tud.) Szófiából jelentik, Popovics Dusan őrnagyot, a szerb „Narodna Obdrana” vezérét a bolgárok elfogták. Legközelebb Szófiába viszik.

A németek Egyiptom és India ellen.

Kopenhága, november 11. Holten Nielsen alezredes írja a Politikenben: Az ententet a központi hatalmak erőteljes szerbiai offenzívája példátlanul meglepte. Kétségtelen, hogy a központi hatalmaknak ez a meglepés volt is a céljuk. Most már késő itt a bánat, mert Németország és Ausztria-Magyarország Szerbiának a Duna mentén levő részei és az egész belgrád-nis-piroti-vasuti vonal elfoglalása folytán céljukat, hogy Bulgáriát és Törökországot mindenmü hadiszorral elláthassák, teljes mértékben elérték. E tényeket ma már mindenkinek tudomásul kell vennie.

Sőt ma már a holnappal kell foglalkozni, amely feltétlenül meg fogja hozni a világháború kiszámíthatatlan fontosságú eseményeit, a központi hatalmak és szövetségeseik támadását Egyiptom és talán India ellen is. Egészen komolynak látszik az a

terv, hogy Szerbiának rövidesen bekövetkező leküzdése után két, sőt három millió török és bolgár katonát nemcsak a németek keleti terveinek keresztülvitelére, hanem a központi hatalmak oroszországi és franciaországi frontjainak megerősítésére is fel fognak használni.

Az ententenak tehát ugyancsak nehéz a helyzete és nagy gondot okoz vezetőknek az a kérdés, hogyan lehetne ellenfeleiknek ezeket a terveit megakadályozni. Eddig nem találtak választ és kétségtelen, hogy most érkezünk meg a nagy fordulóhoz, amely döntő befolyást fog gyakorolni a világháború kimenetelére.

Lázadás Indiában.

Berlin, november 12. Orosz hivatalos körök a konzulok és kereskedők útján azt a hírt kapják, hogy Bombayban és India sok más városában nagy mohamedán lázadás van. Részben a hinduk is állást foglaltak az

angol uralom ellen. A mohamedánok és a hinduk külön-külön szervezkednek. Bombayban heves utcai harcok voltak. India többi részéből hiányzanak a megbízható hírek, mert a táviró és telefon el van zárva. Igen sok európai, közöttük számos orosz kereskedő az angol kormány felszólítására elhagyta a várost.

Caylonból is zavargások híre érkezik. A kereskedelem részben megbénult.

Előtt angol repülőgépek.

Berlin, november 12. A nagy főhadiszállítás jelenti:

Nyugati hadszíntér.

Az arcvonalon újabb esemény nem történt. Két angol kétfedélű repülőgépet légi harcban lelőttünk, egy harmadik arcvonalunk mögött leszálni kényszerült.

Keleti hadszíntér.

Hindenburg tábornagy hadcsaportja és Lipót bajor herceg hadsereg csoportja.

Lényeges esemény nem történt.

Linsingen tábornok hadcsaportja.

Azon német csapatok, amelyek tegnap korán reggel a Kovel-farin vasutól délre egy orosz támadást visszavertek, ez alkalommal 4 tisztet és 230 főnyi legénységet elfogtak.

Tovább üldözzük a szerb csapatokat.

1700 embert, 11 ágyut elfogtunk.

Balkán hadszíntér.

Az üldözést folytattuk.

A Kraljevó tetteimki vonaltól délre az első hegygerincen áthaladtunk.

A Rasma völgyben Krusevától délnyugatra csapataink Dukoiig nyomultak előre. Odább Keletre elértük Ribarét és a szoroson mellette fekvő Ribarskabanját.

Tegnap több mint 1700 foglyot ejtettünk és 11 ágyut zsákmányoltunk.

A 17 évesek behívása Franciaországban.

Lyon, november 12. Párisból táviratozik a Depéchenek: A francia képviselőház hadügyi bizottságában az 1917. évi korszály behívásának kérdését tárgyalták és a hadügyminiszter felsorolta azokat az okokat, amelyek szükségessé teszik, hogy ezt az évjáratot már legközelebb fegyveres szolgálatra behívják. Kifejtette, hogy milyenek a francia hadseregben a létszámviszonyok, és közölte, hogy a kormány el van tökéve a Dalbiez törvényt a legszigorúbban végrehajtani s annak intézkedéseit szükség esetén még szigorítani is. A hadügyi bizottság a jövő szerdán fog dönteni az 1917. évi korszály behívásáról.

* Közhögs, hurut, rekedtség, elnyálkásodásnál használjon kizárólag: Farkas-féle hurut-szeletkét. Ára K. — 60 Kaptató, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B. Telefon: 13—02.

Hős ének a „Temes“-ről.

Egy magyar monitor hősei.

A haretérről írják, a hadügyminisztérium engedélyével:

Halotti éneknek is mondhatnók, a melynél megrendítőbbet alig lehet elgondolni. Ő Felsege „Temes“ hajója a Száva fenekén nyugszik megsemmisülten ama számtalan alattomos akna valamelyikétől, a melyeknek veszedelmét ez a nagyszerűen vezényelt hajó annyi időn át és oly gyakran kerülte ki. Napról-napra meggyötörte az ellenséget, az éj beálltával mesebeli ide-oda ringó megfoghatatlan árnynyá változott, kora reggel megágyui újra a fedett szerb állásokba dörögtek, pontonokat súlyasztettek, hidrészeket löttek rommá, a gyalogság partmenti lövészárkait is szerterombolták. Tengeri nagy hadihajóinkhoz viszonyítva csak dióhéjnak mondható a „Temes“, mégis annyi regényes merészséget, kötelességtudást és vitéz szellemet rejtett magában ez a hajó, hogy emlékezete soha nem fog elhalványulni.

Az éjszaka vonja be a Dunát. Szeptemberi köd ül meg a part bokrait, a hold reszketeg tejszínű fényt ömleszt a víz mozgó tükrére. Nesztelenül, füstöt sem eresztve, oly kísértetiesen, akár csak a bolygó hollandi hajója, siklik a part hosszában dunai hajórajunk néhány monitora. Wulff Rikárd Cif sorhajóhadnagy a parancsnokuk, aki ép oly veszedelmes, mint merész terv végrehajtására készül; t. i.: a Szávába való váratlan betörésre. Csapatunk új támadását kell támogatniok, minden tisztre, hajóslegényre, sőt mindem fűtőre is kijut a felelőség egy része. A vezető kiváló ügyessége, a melyet Ő Felsege utóbb a hadidiszitményes vaskoronarend adományozásával ismert el, minden intézkedést előzetesen teljes szabotossággal tett meg. A „Temes“, a „b“ járőrhajócska, a „Körös“, „Bodrog“, „Szamos“, „Andor“, mind a helyén van s mind kész a közös tervbe villámgyorsan beilleszkedni.

Elöl van a „Temes“, feje és karjára vakon rábízhatjuk magunkat. *Vok-Collins* sorhajóhadnagy a parancsnoka kiváló nemcsak a folyamhajózás külön szakmájának terén, hanem abban a régi hajósvirtusban is, a mely bátor lendületet a hajó károsodásának s legénysége vesztéseinek lehető elkerülésével tud egyesíteni. Őt már a *Signum laudis* ékesíti, kivüle még több eszes és merész férfiú viseli a hajón a felelőséget. *Stock* Alajos fregatthadnagy tűzértiszt azt üzeni, hogy őt nem fogja a golyó, mert mialatt a tüzelést vezeti a gyorstüzelő ágyuknál és gépfegyvereknél, nevetve állja a golyót s csak könnyedén megrázza a kabátja ujját, ha egy-egy golyó surolja, azután mintha mi sem történt volna, tovább vezényel s tovább tüzel. Ilyen természeti események szereztek meg neki a *Signum laudis* t. Itt van *Hrska* János főtörzsgéppópoló is, a kiért a „Temes“-t ugyancsak irigylük, habár az előirt gőzórakat ismételtelen tullepik, a hajó gépszerkezetét éjjel nappal kifogástalan és ütökzetre kész állapotban tartja. A Száván lefolyó küzdelemben minden előre nem látott mozdulata őt az alá rendelt gépszemélyzettel együtt a helyén találja. És így az egész hajó a kapitány hidjától az utolsó gépalkatrészig egyetlen erős ideg, élesen figyelő egyetlen szempár, az új ut merészségétől dobogó egyetlen szív.

Ütközethen.

Most dördül el az ellenséges partról az első lövés. A teljes gőzzel haladó „Temes“-t régi ellenségüket felismerték s a vad hajó-

nali üdvözetet küldenek telje fegyvereik csövéből. A kapitány hidját csapkodják a golyók, a gépfegyverek mellől máris súlyos sebbel hanyatlik hátra egy ember, *Kulesár* István betegápoló a kórházaszobából a fedélzeten keresztül a parancsnoki hidra veti magát, a nehéz sebesültet karjai közt fogja fel s a legsűrűbb puskatűzben leviszi a fedélzetről.

Ez a derék ember hívás nélkül is mindig elsőnek jelenik meg a színhelyen golyózápokban gondozza és viszi el a sebesülteket s a mikor később a nagy ezüst éremmel tüntették ki és szállás mesterré léptették elő, a legénység harsány örömkialtással ünnepelte őt.

Most hangtalanul dolgozik az egész legénység, megfeszített izmokkal, mint egy csodásan szabatos műszer. Éjjel-nappal így folyik ez a halált köpködő partok mentén, mindig lecsapásra készen hajszálnyira a pokoli aknamezőktől, a melyek a Szávát zöld sIRRÁ készítik elő. *Turcsics* Iván I-ső oszt. irányító beszélhetne róla. Szeptember 28-ikán mialatt gépfegyverét a parancsnoki hidon látja el kora reggel golyó szalad a lábába.

— „Lefeküdni!“ kiáltja reá tisztje, nem hallja, hanem tovább tüzel; a tüzelés szünete alatt kényszerrel kötik be sebet, utána megint gépfegyvere mellett van s az egész uton Jarakig reitethetetlenül tüzel. Itt 8 napra kórházba teszik orvosi kezelésre, ám 5 órával később már megint a fedélzeten látható s a szidásia mosolyogva csak azt mondja:

— „Hagyjatok itt a hajón, hiszen csak itt lehet az ember újból egészséges!“

Példája hat az egész legénységre, amely megfogadja, hogy őt tartja szem előtt. *Blazevics* tartalékos matróz a ki kötelességtudásáért reitethetetlenül a kis ezüst érmét kapta meg, valóban ő hozzá akart hasonlónak válni. Ő is dacolt a lövedékszilánkokkal, a melyek szolgálat közben megsebeztek, zokszó nélkül látta el azután is a gépfegyvert és sebének bekötözése után a „Temes“-ben meghonosodott szokás szerint golyójárta őrhelyére tért vissza. Az ut további folyama alatt a köd eloszlik, a hajó pedig aranyos napfényben kitűnő élül szolgál az ellenségnek. Belgrád ormairól a szerbek szinte hidat akarnak verni ágyu és puska golyóiból, olyan sűrű tömegben zuhognak a Temesre, lábuk előtt az aknamezők, ám a parancsnok és a tiszték ügyesen vezetik át a hajót ezen a kétszeres poklon.

A parancsnoki hidon levő gépfegyver most sérül meg, az oda tömegesen hulló golyótól pedig helyre sem lehet állítani. *Kozojed* Vencel kvártélymester gyorsan szétszedi a géppuskát, a lőszerkamrába száll alá, hogy tartalékalkatrészeket szerezzen, majd ismét harc képes állapotba hozza úgy a fegyvert, mintha csak ujoncnak mutogatná annak szerkezetét. Akkor érzi magát jól a fegyverek ezen orvosa, ha golyók fű-

tyáznak el mellette; egyik gyorstüzelő ágyutól a másikhoz megy, megvizsgálja pillanatnyi bajukat és nyomban orvosolja is hozzáértő kesével. Hajósagddé előléptetése és a kis ezüst éremmel való kitüntetése a külső elismerése annak, hogy a „Temes“ tüzérségi harkéssége mily sokat köszönhet ennek az egyszerű embernek.

Beállt a sötétség.

Amikor a nap aláhanyatlik, a sötétséget ki kell használni a hajó állásának az ellenség elől való elrejtésére. *Schmidt* József és a nagy s kis ezüst éremmel kitüntetett *Rohacsek* Márton gépszállásmesterek most mutatják meg, hogy mit tudnak. Nappal olyan pompásan szabályozták a gőzfeszültségét, hogy a hajógép kiadta azt az erőt, a mi csak kellett, most oly titokzatosan varázsolják tovább a füstfellegeket, hogy ezer szerb hiuzszem sem követheti nyomon éjjel a Temest. És micsoda szerény hősek ezek itt lenni a gépházban! *Schmidt*et shrapnellburok darabja sebezte meg súlyosan, de ő sem tágit a gőzelzárófőszeleptől, migcsak vérvesztéségtől és fájdalomtól ájultan össze nem rogy.

Nem csoda ha ily személyzettel a hajó a pokol minden ördögével is dacolt. A Száva torkolaton szerencsésen átjutottak szárazföldi csapataink segítségét egyelőre megvalósíthaták, napkeltekor a hajó Zimonyba készül vissza. A hid táján éppen előtte még négy akna mutatkozik, amelyeket a szerbek az éjszaka raktak le sietve. A monitor teljes sebességgel halad, az aknái a távolság már nagyon csekély, visszafordulni lehetetlen. — Minden szem a kormányrudra mered most. Itt az utolsó alattomos helyen zuzódjék-e ezernyi veszély leküzdése után roncsa a hajó? A szerbek meg legpokolabb ágyu- és puskatűzüket zudítják a hajóra, hogy a kormányos keze reszkessen, de *Farkas* Mihály kormányos meg sem rándul és meg sem remeg. Békében a m. kir. folyam-és tengerhajózási r. t. I-ső oszt. kormányosa, most páratlan lélekjelenléttel és hidegvérrel a sűrűn elterülő aknák között hajszálnyira kormányozza el a „Temes“-t úgy, hogy az aknárafutást kikerülte és a hajót súlyos bajtól, talán éppen az elsüllyedéstől mentette meg.

A legénység ujjongása mellett ér vissza a monitor kikötőjébe. Alig 10 nappal később a hajó másodszor is ilyen utra indul: a Szávába kell behatolnia másodszor is. Leküzd a tűznek, fegyvernek és az áradatnak minden veszedelmét és minden egyes matróz napi munkája ismét az egyszerű szívet melegítő hűség és nagyság hősi éneke. A mikor sietve kell horgonyt szedni, mert az ellenségek nagyon közeli partról lövik a hajót, egy matróz mintegy még kapuzárás előtt különösen bravuros cselekedetet hajt végre *Zdrachala* József 2. oszt. gépfegyverirányító önként siet a hajó orrára s addig tart itt ki, míg az ellenséges rajvonaltól biztos távra a horgonyt alá nem bocsáthatja. Ő a kis ezüst érmét kapta meg, de nincs a „Temes“ legénysége közt olyan ember, ki teljes mértékben csodálatunkat ki nem érdemelte. — Ezek a sorok nem meritik ki a „Temes“ hőstetteit, csak néhány vázlat szerű vonást nyujtanak azokból. Ám az *Adria* hajókolosszusai mellett ezekről a kis hősiségben nagyra növekvő monitorokról sem szabad megfeledkeznünk ha tengerészetünk dicsőségét magasztaljuk.

* Három liter **Családi rumot** készíthet bárki pár perc alatt a *Farkas* féle családi rum-kivonattal. Ára 60 fillér. Családi thea kivonat 10 adag 50 fillér. Kapható *Farkas* István „*Apolló*“ drogeriájában. Rákóczi-ut 7/B.

PÁLFFY BÉLA a Kath. Népszövetség ünnepélyén.

Holnaphoz egy hétre, november 21 én a Katholikus Népszövetség nagyváradi szervezete ismét nagyszabású ünnepélyt rendez. Az ünnepély műsorát úgy állította össze a rendezőség, hogy a legfényesebb siker előre biztosítva van.

Ünnepi szónoknak Pálffy Béla gyomai plébánost, az országos híri szónokot sikerült megnyerni, akinek szereplése már egymagában magas nivót és abszolút sikert jelent.

Mint P. Fiedler multkori szereplése alkalmával, úgy most is a délutáni ünnepélyt megelőzőleg délelőtt 11 órakor

bizalmas értekezlet

lesz. Ezen Pálffy Béla a katolikus szervezkedésről fog előadást tartani. „Sani az apostolok közt” címmel. Az előadást, mint a multkor, vita köveli. Részt vesznek az összes

kongregonisták, a Kath. Kör választmányi tagjai, a népszövetségi csoportvezetők, általában minden katolikus szervezet papi és világi vezetői, külön meghívó alapján.

Délután öt órakor lesz a Népszövetség

háborus délutánja,

amelyen az ünnepi beszédet ismét Pálffy Béla tartja. Beszédjének címe: „Uj nemzeti szin születik a világra.” Mellette szintén magas nivóju szavalati és zeneszámok lesznek. Polgár Mariska urleány, a Szigligetiszinház kitűnő bájos művésznője költeményeket szaval, Szalay Elenér pedig, a jeles zongoraművész két pompás zeneszámmal szerepel. Az ünnepélyt az Orsolya-zárda énekkara nyitja meg és zárja be.

A meghívók

már nyomdában vannak. Ma délután 4 órától kezdve sziveskedjenek a csoportvezetők a meghívókat a Népszövetségi Otthon gondnokánál átvenni.

Galíciai lengyel püspök Gyapjun.

Látogatás a lengyel katonáknál.

Az ország különböző részeiben lévő galíciai katonaság meglátogatása végett most országos körútra indult dr. Bandurszky László püspök. A püspök Biharmegyébe is ellátogatott és itt a Gyapjun állomásozó galíciai katonákat látogatta meg. Az előkelő vendég látogatása ünnepségek keretében ment végbe, mely hosszú ideig emlékeztetessé teszi az ideiglenesen itt állomásozó katonáknak rajongásig szeretett főpásztoruk látogatását.

A püspök látogatásáról tudósítónk a következőket jelenti:

Dr. Bandurszky László titkára kíséretében érkezett Gyapjura. A püspöknek már előzőleg felajánlotta Königswarter Melanie bárónő kastélyát, amit a püspök szívesen fogadott. Az érkezés este történt. A kastély előtt hatalmas diadalkapu volt felállítva. A diadalkapu és a kastély fényesen ki volt világítva és a nemzeti, valamint a szövetséges zászlóival volt feldíszítve.

A kapu előtt a galíciai katonaság fogadta a vendéget. Mikor a vendég kocsija megérkezett a lelkesedés óriási óvációban tört ki s percekig éltették a rég nem látott püspököt.

Másnap reggel a kastély kápolnájában több mint 200 katona vett részt a szentmisén, amit maga a püspök végzett. Szentmise alatt a katonák áhitattal járultak hozzá a szent áldozáshoz. A megjelent katonákhoz gyönyörű buzdító beszédet intézett főpásztoruk. A katonákat könnyekig meghatott a lélekhez szóló szép beszéd.

Az istenitisztelet után emléktárgyakat, imakönyveket és szent képeket osztott ki a püspök, amelyeket hálatelt szívvel fogadtak a lengyel katonák. Az emléktárgyak kiosztásánál minden katonához volt egy pár atyai szava a magas látogatónak.

A vendéglátó szíves házigazda Königswarter bárónő délből diszebedet adott a lengyel főpásztor tiszteletére. A diszebeden jelen volt a Gyapjun állomásozó katonaság tisztikara is, valamint a mezőbikácsi plébá-

nos. A bárónő kegyességéből a katonák szintén finnépi lakomában részesültek.

Igen megható jelenet volt a bucsuzkodás, mikor a püspök eltávozott Gyapjuról. Ebből az alkalomból ismét megjelent az egész katonaság, mely percekig éltette a távozó püspököt. A bucsuzás alkalmával nem egy könnyes szem nézett jó ideig az elrobogó kocsik után, melyek az ő szeretett főpásztorukat röpitették messze tőlük, végét szakítván annak a pár órási örömeik, melyet a viszontlátás keltett.

Másnap a katonák legnagyobb része Mezőbikácsra ment át és ott ismét hozzájárult a szent áldozáshoz. A szentmise után a katonák Csicsay Alajos mezőbikácsi plébános házában élvezték a lelkiatya magyaros vendégszeretétét.

A galíciai lengyel katonák lelkivilágára jellemző, hogy ez volt a második eset, hogy a szent áldozáshoz járultak pár hónap alatt.

* Hogyha megállnak a vonatok.

Az utasoknál főleg katonaságnál föltétlenül jó szolgálatot teszen konyak, rum, tea, kávé, kakaó tabletták, huskonzervek, páinok, kondenzált te és tejpor, esokoládé, szardinia, pisztráng, málnaszörp, citromszörp, valódi Domány téle borok, kész kávé mely bármely háztartásban élvezhető 1 kgr. 3 Kor. 60 fill. Kicsinyben süveges, kocka és kristálycukor. Külön halkonzerv üzletem a napokban megnyílik, kapható u. m. Sóshering, osszó, fillé, bismark, rollmopsz, ruszli stb. stb. Tálire tea vásár megkezdődött. Kapható valódi lengyel gomba élvezet tőle a leves. Maggi leves kocka 10 drb. 45 fillér. 1 üveg Diana sósborszesz 56 fillér Vigyázat! Ezen ajánlat Nagyváradon kizárólag Aszódi Mihály Kossuth-utca Sas palota és Rákóczi-ut. Intézeteknek, katonáknak, kórházaknak, gazdaságoknak, külön ajánlat. Telefo: sz. 635.

* Családi rum vaniliával vagy ananász i zel literje K. 3 20. Mindenféle likör essentiák 1 üveg 60 fill. Cognac legkiválóbb minőségben. Tejkivonat 4 literre való K. 1 20. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Rákóczi-ut. 7/B.

Hadi naplóból.

Az első ütközet előtt.

Napok telnek, mulnak felettünk. Repül az idő, órájának mutatóját megállítani nem lehet, kérlelhetetlenül megy előre végtelen számlapján. Oh, hánynak és hánynak mutatta meg naponkint, hogy teneked már a 12 ik órád eltelt. Sors keze van a mutatóján s kattogással tolja előre. Vajjon nekem a 12-ik óráig mennyi van még? Jobb ezt nem tudni, jobb az Isten végtelen igazságosságában megnyugodva tiszta lélekkel várni az óra ütését, ami jelzi: Te eleget éltél!

Az első ütközetbe mentünk. Sötét, fekete éj, a titokzatos készülődések, az idősebb tisztek fontoskodó sürgése-forgolódása olyan nyomasztólag hat a lélekre. Az élet bizonytalan jelene, jövője egyszerre kérdőjelként jelent meg előttem. Az élethez való ösztönszerű ragaszkodás gondolata fogta el lelke-met. Csak az az egy gondolat élt bennem, milyen jó s szép élni! Itt ott a messziségből egy egy fegyver tompa dörrenése mutatja, hogy az őrszem valami gyamasat látott. Talán a folyton körülötte csavargó halált kergette el.

Fegyvert fel! A halkán kiadott parancs után elindultunk. Hirtelen lelkemen egy kép vonult át: egy kis falu s abban egy ház. A ház lakói egy jóságos öregedő pár, kik esendben üldögélve arra gondolnak, hogy az ő fiok merre jár. S némán összenéznek, a szemek könnybe lábad s talán egyet gondolnak: Istenem segítsd, óvd meg egyetlenünket. Ez az ima, ez a röpke gondolat eljutott az én lelkemig. Most már megkaptam a támaszt, megkaptam a forrást, ami hitet, önbizalmat adott a küzdelemre... Isten! Egy imát mondtam el, s nyugodt lettem. Meg is óvott a veszélytől, s védő páncélom lett egy öreg szüle párnak a sóhaja, hite, imája... Hitem, hiszek, hinni fogok.

A nóta...

915 VII/15.
Köröskörül erdőborította hegyek, meg a ragyogó napfény a júliusi nap alkonyatában, valamivel odobb, néhány lépésnyire csupán egy kis patakocska csobogása hallik, amint értelmetlen sietséggel igyekszik mind távolabbra a forrásától.

A lágy esti szellő a siró hegedű hangját hozza felém; a távoli rónát varázsolja élénk, egy darab hazai földet hoz élénk a nóta hangja, siró rivó hegedű hurjain. Felénk száll a magyar haza minden varázssával, szépségével, repíti, hozza közelébb a hegedűből kiszálló hang. Érezzük a hazai föld illatát, halljuk a tilinkó szavát s mind ezt egy sópott, ütött hegedűből.

A siró hegedű hangján a fedezék város lakói is megmozdulnak. Behunyt szemmel, álmódzóan küldik lelküket oda, ahol ez a nóta termett. Sójajok szállnak a levegőben, s otthon vagyunk lélekben mind.

Az őrs is görcsösen markolja fegyverét s még adázabb gyűlölettel figyel, hogy vajjon átkos ellenségünk, ki elszakította otthonától nem ólalkodik előttünk?

Hallgatjuk mind valamennyien. Lassan innen énekkal kísérik. A tisztek, a legénység valamennyi, elgondolkozva merednek maguk elé, aztán le sem veszik tekintetüket, egyre fájdalmasabban szóló hegedűről, úgy énekelnek.

Valami rendkívüli kitalálás: érezni az ugy szeretet hazát, amikor a magyar katona id- gen földön, tűzben van! Más- képen szól itt a hegedű, jobban sir, ke- sereg.

A közeli ágyuszó elhallgatott. Isgalmas csend. A tiszta éjben, melyet a hold ezüstre mázolt. A távolban libegő arany foltocskák a sűrű fenyők között: szent János bogarak, amint szerelmi epkedésükben hirtelen kigyultak.

Nóta-nóta után száll ki a cigány szerelméből. Hol terem ez a sok nóta? Szél fújja egyik határból a másikba? Nem! Lelkünkben szakadt fel minden szó, minden hang! A magyar lélek, a magyar föld szóval meg bennük! Ez fogja meg lelkünket, ellenállhatatlan erővel huzza, ragadja magával s ezer mérföldről haza hozza s otthon vagyunk mind.

Zokog, fuldoklik a hegedű hangja, hisz a lelkünkben kapja fel azt, amit érzünk. Méreg s balzsam a nóta hangja! Egyszerre eszünkbe jut minden, ami csak otthon van s gyógyítja fájó lelkünket.

A hold ezüstös fényével vonja be a láthatárt s a nóta zokogó hangjában imádság is van már: Isten áldd meg a magyart...

Az ellágyult szivekben mintegy villanyütésre a fenyegetett haza képe jelenik meg, melynek védelmére vagyunk itt mindannyian! Mindenünk lelkében megfogamzik az a gondolat; haza nyugodtan maradhat, védjük határait, mely körül mindenféle lángek csapatdosnak.

Ujra felsír a hegedű s egy jajgató akorddal elhallgat. Ki ki megy haza dekungjába, álmodni az otthon...!

Csend van! Jó éjt!

Hadiönkéntes.

A nagyváradi tartalékos tisztiskola hangversenye.

Fejedelmi bőkezűséggel kárpótolt bennünket a mai művészestély azon hangversenyekért, melyek a háboru miatt eddig elmaradtak. A mai művészesté pazar bőkezűséggel ontja azokat a zenei finomságokat, melyeket két olyan előkelő művész nyújthat, mint a mai hangverseny két szereplője. Két katona jelenik meg a hangverseny pódiumán, két világhíres zeneművész: *Telmányi Emil* és *Vas Sándor*, akik feltárják ma közönségünk előtt kápráztató tántumuk csillogó drágagyöngyeit.

A háboru *Telmányi* varázsos hegedűjének hurjaitól hivta el, *Vas Sándor* pedig a zongora billentyűjétől szólitotta el s a művészi, hajlékony ujjak közé a durva *Manlicher* került. A mai estén a katona művészek visszakerültek egy estére ismét a dobogóra, ahol eddigi ragyogó diadalaikat aratták s a sikerektől elkényeztetett művészek megmutatják újra, hogy a szigoru katonasélet semmit sem vett el művészetük szubtilitásából, magasan szárnyaló tehetségük művészi ihletéből.

A két művész mint a hetedik hadtest nagyváradi tartalékos tisztiskolájának hallgatója ma, november 13 án este fél 8 órakor a *Katholikus Kör* *Szent László* diszternőben rendezik hangversenyüket a tovább szolgáló altisztek elesettjei után hátramaradó árva és özvegyek segélyezésére a cs. és kir. péterváradi 70 ik gyalogezred zenekara közreműködésével.

Helyárak: Cerele ülés 10 korona, zsölve 7 korona, támlásszék 1-5 sor 5 korona, támlásszék 6-12 sor 4 korona, emeleti páholy ülés 3 korona, emeleti zártaszék 2 korona.

Felülfizetések a jótékony ósra köszönettel vétetnek.

Jegyek kaphatók a cs. és kir. tórparancsnokságnál (Ór utca 5. szám.) és a cs. és kir. tartalékos tisztiskola (Teleky-utca 3.) helyiségben, nemkülönb a *Kiss David* és *Társas* és a *Sipos-féle* dohányüzadésben.

A hangverseny műsora a következő:

1. *Weber*: *Oberon* operaműtánya. (Előadja a 70 ik gyalogezred zenekara.)

2. *Beethoven*: *Szonata A-dur VI. szám.* a) *Allegro*. b) *Adagio molto espressivo*. c) *Allegretto con Variazioni*. (Hegedűn és zongorán előadja: *Telmányi* és *Vas önkéntesek*.)

3. a) *Mendelssohn*: *B moll Etude*. b) *Chopin*: *Fis-dur Impromptu*. c) *Liszt*: *A forrás partján*. d) *Liszt*: *13 ik magyar Rhapsodia*. (Zongorán előadja: *Vas Sándor önkéntes*.)

4. a) *Goldmark*: „*Falusi lakadalmas sinphoniájából a menyasszonyi ének*.” b) *Grieg*: *Törpék vándorlása* előadja a 70 ik gyalogezred zenekara.

5. a) *Tartini-Kreisler*: „*Ördög trilla*” *Szonata*. *Kreisler*: „*Khinai Tambourin*”. *Brahms-Joachim*: „*Magyar tánc*” (Hegedűn előadja *Telmányi Emil önkéntes*.)

6. *Massenet*: „*Scenes Pittoresques*.” a) *Marche*, b) *Air de Ballet*, c) *Angelus*, d) *Tété Bohéme* előadja a 70 ik gyalogezred zenekara.

Az olasz határon.

Működik az aknavető.

A hareterekről már igen sok háborus írást és levelet olvastunk, úgy hogy nagyon érdekesen kell megírva lenniök, hogy a nagyközönség figyelmét újra letudják kötni.

Mi most alább egy ilyen szemléltetően megírt haretéri levelet közlünk, melyet *B. Tibor* vadászönkéntes írt *Biharmegyében* lakó szüleinek.

Levele a következőképen szól:

Kedves Szülők!

Ismét este van s az égen levő szürke felhőkből siratja Isten az embert, hogy megalkotá. Koromsötét borul a rajvonalakra, csak a fegyverek gyakori felvillanása jelzi, hogy élet van itt, ahogy mi mondjuk: van itt *Leben!* Az ordonáncom éppen jön, kérdem tőle: mi újság *Pista?* Azt feleli, hogy a zivány taliánok ellopták a sötétben vagy két *spanische Reiter*ünket. Ez a *spanische Reiter* megmagyarázom, mi. Ez szörny vadállat, mert békés foglalkozása drótkerítéskedés, fel van szállangozva olyan lánccal, amelyen háromlábú élek vannak, úgy, hogy az a földön is össze vissza van húzálva, úgy, hogy akinek esiklandós a talpa, az ne nagyon sétal-gasson rajta. Ezek aztán el vannak dobva a mi fedezékeink elé, hogy ha esetleg beleszalad a talián minket támadva, akkor amig kioldaná ezt a *gordiusi csomót*, régen rossz lenne az ő életbiztosítási kötvénye, amint már erre a rajvonalba is megrogzított emberek mondják. Hü! hogy lőnek! Küldöm a *Pista* ordonáncomot, nézze meg feléle, hogy mi van, én meg megyek és lövök pár rakétát, hogy lássuk a terapot; persze ezzel velejár, hogy üvöltök a fiuknak: „figyeljetek előre, mert világítok!” Erre ők figyelnek. Egyszerre mintha *bedugulnának* a puskák, oly csend lesz mindkét felől, mert azt a rövid időt arra használja mindenki, hogy a lőrésen az előtte levő terapon végig fut a szemével. De amint sötét van, ismét lőnek mint a záporosz. Ennek megvan a lélek tani alapja, mert a rakéta vakítóan világít, jól látja, hogy nem jön az ellenség a fedezékből, de mikor a vakító fény kilobban, nem lát semmit, absolute semmit, úgy, hogy fél és félelmében el kezd iszonyuan löni és lövi a sötétben a képzeletében elő-

futó taliánokat. Végigmegyek a frontom mögött, megkérdezgetem, hogy: látsz-e valamit? Nem; mindenütt ez a felelet. Na mondok, akkor ne löj, mert a munió drága. Így a lövés elcsönnesedik, úgy hogy olyan lesz az este, mint más esős őszi est, csak néha sivit valami apróság a levegőben s nagyot koppan, ha a kőfalba ütődik s azután elhallgat, mint az *Arany éji bogara*. Némelyik tompán puffan, ez homokzsákba szaladt s belefulladt a hangja a zsákba s csakugyan hallik a puffanás után a finom seregés, amint a föld kikull a zsákból és a lyukon át pereg a földre. Folyik a zsák vére, szokták mondani rá: *Halló! halló! kadett Vas!* *Dritte Zugskommandant!* üvöltök én is: *Halló! Wer spricht da?* *Kapom az utasítást, hogy figyelném meg, hogy hova dobja a bombát a bombadobó gép.* Ép az előttem levő fedezékbe vág. A sötétben oly lángot vet a bomba, hogy az ember elvakul tőle. Jó helyre ment. *Halló! Kompanikommand von III Zug!* *Halló! Na! Was ist?* üvöltöm neki, hógv: *„Richtig!”* *„Wirkung im Ziel!”* — *Gut! Danke!* — *Schluss!* — s ezzel vége a telefonálásnak. A taliánok pedig páran homokzsákjaikkal együtt legbe röpültek. A gyertyám fogy, a fiuk már biztosan alszanak. Lepihenek én is. Mindnyájukat csókolja szerető fiuk

Tibor.

A kisemberek szerepe a világháboruban.

Az emberiség legújabb korszakának egyik legszebb vívmánya az egyenlőség. Habár ez az életben nem is vihető keresztül oly ideális értelemben, mint azt az elméletben sokan szeretnék, azért mégis megvalósulni látjuk azt ma a haretéren, hol szegény és gazdag egyformán küzd a lövészárookban, ahol a kisember és nagy ur egyformán harcol és hal meg hazájáért.

A haretéren tehát mindenki egyenlő. — Szegény és gazdag egyaránt. De ezen egyenlőségben belül a kisemberek számuknál fogva mégis különös sulyra tesznek szert a háboruban, mert eddigi győzelmes harcokban ugyszólván övök az oroszláncrés. De nem kevésbé fontos a szerepük az itthonmaradt kisembereknek. Ez áll a kisiparosra, a kiskereskedőre egyaránt, de különösen áll a kisgazdára. k kiváltak meg tavaly is, az idén is földünket. Ők arattak, kapáltak, csépeltek, erejüket megfeszítve, ők látnak el bennünket mindenféle élelemmel. Háboruban a kisgazdának a szerepe rendkívül mértékben emelkedett, de mondhatjuk, hogy ennek megfelelő arányban emelkedtek a kisgazdák feladatai.

Hogy milyen nagy szerepet játszanak a kisemberek a világháboruban, azt legjobban demonstrálja a két első hadikölesőn. Eddig is tudtuk, hogy a két első hadiköleső nagyobbik felét a kistőke hozta össze, de a napokban megjelent hivatalos kimutatás számokkal is igazolja e tényt. Az első hadikölesőnél 510 millió korona esett a nagytőke jegyzésér; és 660 millió korona a kistőkére; a második hadikölesőnél a nagytőke nagyot esett: csak 406 milliót hozott össze, míg a kistőke jegyzése 716 millióra emelkedett.

A most kibocsátás alatt lévő III. hadikölesőnél ismét a kistőke felé irányul a közvélemény figyelme. Mindenki kíváncsi, mennyire képes a kistőke megfeszíteni erejét? Mennyire képes fokozni az első és második hadikölesőnél elért sikerét? A jegyzési idő felében — mikor is a köleső nagyobbik fele; az 1 milliárd korona együtt volt, úgy mondják, a kisemberek ismét kitétek magukért. Az általános benyomás az, hogy a kisemberek tényleg nagy összegeket jegyeztek, mégis egyes vidékekről az a pa-

száz hangzik el, hogy a gazdák most nem vesznek részt oly mértékben a hadikölcsön-jegyzésben, mint az előzőekbenél.

Hangsúlyozzuk, hogy ez csak szórva-nyosan állapítható meg, s általánosnak nem mondható. Különben is végleges ítéletet a hadikölcsön jegyzés lezártaig nem lehet mondani, hiszen még hátra van egy teljes hét, mely idő alatt még mindenki kivetheti részét a hadikölcsön jegyzésből.

Mint halljuk, a hitelszövetkezetek, melyek az állami járadékok népszerűsítése körül eddig is rendkívül nagy szolgálatokat tettek a hátralevő időt különösen ki akarják használni, s azokat a néprétegeket, melyek részint elfoglaltság, vagy más okoknál fogva eddig nem jegyezhettek, intenzívebben be akarják vonni a hadikölcsön jegyzésbe. A hitelszövetkezetek tudják a módját annak, hogyan kell a tartózkodó embert a hadikölcsönnek megnyerni, hogyan kell házról-házra járó agitálással a ládafiából a pénzt elővarázsolni és így remélhetjük, hogy a még hátralevő idő alatt azok a gazdák, akikre a panasz vonstkozik, szintén jegyeznek a hadikölcsönből.

Reméljük, hogy nem marad el senki sem, hanem teljesíti hazafias kötelességét. Hogy is lehetne az, hogy a hadikölcsön tekintetében szövetségesünk mögött maradjunk, hogy közülünk csak egy is elmaradna, mikor a haretéren hősi katonáink szövetségeseinkkel együtt, egy sorban harcolnak? Hogy lehetne az, hogy kiszagadaink, akiket Borovics tábornok a hadsereg gyöngyének nevezett, elmaradnának a hadikölcsön jegyzésénél? Nem, az nem lehet! Az a hely, melyet hazánkban elfoglalnak, az a szerep, melyet betöltenek, de meg hazafias érzésük sem engedheti meg, hogy csak egyetlen egy is elmaradjon közülük. A hitelszövetkezetek kimutatásai majd megmutatják, hogy az utolsó hét milyen eredménnyel járt s bizonyosságot szolgáltatnak amellet, hogy egyetlen egy gazda sem feledkezett meg a haza iránti kötelességéről.

A papok és tanítók, a hitelszövetkezetekkel karöltve, előljártak eddig a gazdák a hadikölcsönbe való bevonásában, csak a közigazgatási hatóságok — melyeknek pedig annakidején a törvényhozás feladatukká tette a hitelszövetkezetek támogatását, — nem részesítették a hitelszövetkezetek hazafias munkáját abban a támogatásban, melyet a hadikölcsön nagy sikere megkívánna. Ha a közigazgatási hatóságok a hitelszövetkezetekkel a hátralevő idő alatt jobban együtt dolgoznak, akkor bizonyára egyetlen egy gazda sem marad el a hadikölcsön jegyzésénél.

..HIREK..

* **A külügyminiszter hazakerkezett Berlinből.** Bécsből jelentik a Budapesti Tudósítónak, hogy Burián István báró közös külügyminiszter pénteken reggel nyolc órakor kabineti főnökével, Walterskirehen gróffal Berlinből visszaérkezett.

* **Katonai kinevezések.** A hivatalos lap legújabb száma a bennünket közelebbről érdeklő következő kinevezéseket közli: Tordai Torday Géza 37. gyalogezredbeli, Szundy Sándor 39. gyalogezredbeli, Leimeter János 101. gy. ezredbeli, Bodónyi László 39. gy. ezredbeli, Krucsler János és Boros Ödön 101. gy. ezredbeli, Winkler Jenő 39. gy. ezredbeli, Berger Nándor 37. gy. ezredbeli, Löwenstein Ferenc és Tiry Gyula 101. gy. ezredbeli, Balogh Ferenc és Klein Soma 39. gyalogezredbeli tartalékos

hadnagyok főhadnagyká nevezettek ki. Bányay Károly tart. honvéd zászlós, nagyvárad kir. pénzügyigazgatósági tisztviselő, ki már több mint 70 ütközetben vett részt, hadnaggyá nevezetett ki.

* **Enyhül a drágaság.** Pár nap óta a nagyvárad piaca némileg alább szálltak az élelmiszerek árai. Ugy a zöldségfélék, mint különösen a taromfiak eladásánál nem tőri magát annyira a vásárló közönség s az az eladók sem beszélnek olyan félvállról a vevőkkel. Néhány nap mulva valószínűleg még rendesebb viszonyok következnek be, ha az idegen katonák elvonulnak Nagyváradról és a megyéből. Egyszerre nagyobb lesz a királat, mert nem vásárolják meg már a községekben az élelmiszereket. A városi élelmiszeri igazgatóság akciója is kedvezően befolyásolja az élelmiszerek árát.

* **Előkészületek a Vörös-Kereszt téli estélyeire.** Tegnap délután fél 7 órakor a Vörös-Kereszt Jobbkéz osztályának vezetői a helyi sajtó képviselőinek bevonásával intim összejövetelt tartottak Pally Lajosné urasszony lakásán, ahol a Vörös-Kereszt javára a téli hónapokban rendezendő estélyek műsorát beszélték meg. A megbeszélések folyamán a nagyvárad publikumra nézve meglepő óriási méretű perspektívák bontakoztak ki és eddig még nem sejtethető nagy művelzetben fogja a Vörös Kereszt a közönséget részesíteni. Epyébként vasárnapi számunkban már módunkban lesz ez irányban részletesen tájékoztatni olvasóinkat.

* **Katonai lovakkal fognak szántani.** A hadügyminisztériumtól tegnap igen fontos rendelet érkezett Fráter Barnabás alispánhoz. Ha a rendelet úgy lesz végrehajtva, mint amilyen intencióval a miniszter kiadta, akkor lényegesen javítani fog a jelenlegi rossz mezőgazdasági helyzeten. Jelenleg ugyanis rengeteg olyan földterület van még mindég, amely nincs bevetve, éppen az igavonó állatok hiánya miatt. A miniszter most elrendelte, hogy december 10 ig bezárólag a lókörházakban levő üdülő lovak, ha az állatorvosok megfelelőnek találják, a mezőgazdáknak adassanak ki. Ugyisint kiadandók az összes póttütegeknél levő lovak is. A katonai lovakat kizárólag a szántásnál szabad felhasználni. A szántás tartamára a katonák szabadságolása is igen ki van terjesztve. A rendeletől sokat várnak a gazdák.

* **Az Almássy-alapítvány idei sorsa.** Gróf Almássy Dénes sarkadi nagybirtokos évekként ezelőtt alapítványt tett, melynek kamataiból a sarkadi szegények segélyezendők. Sarkadi község képviselőtestülete most úgy határozott, hogy az alapítvány ez idei kamatait a haretéren hősihalált halt katonák hozzátartozóinak segélyezésére fordítja. A község határozatához maga a gróf is hozzájárult. A belügyminisztériumtól tegnap érkezett meg a határozat jóváhagyása. E szerint az idén kivételesen nincs kifogása a miniszternek az ellen, hogy a kamatok az alapító levéltől eltérőleg más célra használtassanak fel.

* **Kényes liba.** Faluhelyen történt.
— Enyje, szomszédasszony, hallja, de kényesen lépked ez a maga gunárja.

— Nem is csuda galambom, elkapják az izraeliták, akik mindennap egy-egy koronával többet ígérnek érte.

* **A bihardiószezi Érszabályozótársulat közgyűlése.** A Fráter Barnabás alispán agitációja folytán megalakult Bihardiószezi Érszabályozótársulat megkezdte nagyszabású munkáját, melynek az ér közelében levő földek vízmentesítése a célja. Az új társulat november hó 21-én délelőtt 11 órakor közgyűlést tart Bihardiószezen. A közgyűlés legfontosabb tárgya lesz a végleges árterület megállapítása. A közgyűlésre a vármegye tegnap kapta meg a meghívót.

* **Háborus tolvajok.** Azon nem lehet egy cseppet sem csodálkoznunk, hogy a háboru alsposan megnövesztette a csirkefogók számát, érte ezt a szó legszorosabb értelmében. Mert talán sohsem voltak napirenden annyi csirke-, ruca-, libalopások, mint most. Az élelem rettentő drág, élni is kell, nagy bünszerző a nyomorúság. És a rendőrséget sem okolhatjuk, mert még béke idejében sincs annyi rendőr, hogy minden ketrec mellé egy-egy őrszemet állítsunk. — Hát még most, mikor igazán szerenese, hogy ennyire fenn lehet tartani a rendet és a közbiztonságot. A fa is rettenetes drága és senki sem tamaskodik abban, hogy a napokban egy olyan asszonyt csipet meg egy rendőrszem, aki a sétatér előfáit (persze a gyengébbeket) tördelte ketté és iparkodott hazacipelni. Bizony nem mindenkinél jut fára és színre. Nem egy napszamos embert látni, hogy az utca elhullatott községtörmeleket szedegeti össze, hogy legyen mi mellette egy kissé megmelegednie. A bört sem lopdosták sohsem olyan nagy előszeretettel, mint a jelen körülmények között, mikor csakis töképenzesek tudnak maguknak új cipőt vásárolni és aki csak teheti — egy pár cipőbe fekteti vagyonszáját. Annyira kapós a bőr, hogy a vonaton a bőrlületeket és támlányokat csonkítják meg egyes barbár tolvajok.

* **Szerencsétlenség a borhuzásnál.** Csütörtökön délután 4—5 óra körül borhuzással volt elfoglalva Fehér Imre 40 éves munkás. Borhuzás alkalmával felállott a hordók tetejére, s a gördülő hordókon ide-oda ugrált. Éppen az egyik hordóról a másikra vetette magát, azonban mikor a lába a hordóra ért, az kisiklott alóla, s pedig fejével lefelé a földre esett. Ugy szedték fel társai eszméletlen állapotban és azonnal hívták a mentőket, akik be szállították a kórházba. A rendőrség részéről megjelent a kórházban Becsei György tisztviselő, azonban kihallgatni nem tudta, mert Fehér még akkor sem volt eszméletlenél. Megállapítást nyert, hogy agyrázkódást szenvedett, azonban nem lehetett rajta segíteni, még az éjszaka folyamán meghalt.

* **A vak katonáknak.** Városunk egyik előkelő urnője Szent Antal nevében 20 koronát küldött be szerkesztőségünkbe a vak katonák javára.

* **A Bilincs — a Vigadó mozgóban.** Hatalmas bűnügyi dráma kerül ma bemutatásra a Vigadó mozgószínházban. „A bilincs” öt felvonásos remek alkotása a mozi-technikának. Mario Benard játssza a főszerepet. Az új darab óriási sikere előreláthatóan Nagyváradon is megismétlődik. Megrázó erejű alakítások, mesteri rendezéssel párosulva, elsőrendű élvezetet nyújtanak. Kiegészíti a gazdag műsort a „Rövidlátó” feleség” kacagató bohózat és a „Magas Tátra” természetes felvétel. Előadások kezdete délután 3 órakor.

* **A Nagyvárad Hiteibank Rt. nál jegyzett II. hadikölcsön kötvények az eredeti elismervények beszolgáltatása ellenében átvehetők.**

x Poloskairtó NOXIN biztos zser. Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B.

* Zeuzsi kisasszony a Rákóczy-uton 7. sz. alatt Aszódival szembe. Simor Gyula hangszerkészítőnél, Mikor az est megszólal, Nem én lettem hűtlen hozzád. Te szőke gyermek. Háborus lemez újdonságok. Hangszerek hegedűk, gramafonok eladása és javítása olesóárban. Hár különlegességek.

Legújabb táviratok.

Az olasz minisztertanács.

Budapest, november 12. (Saját tud.) Rómából jelentik, hogy a tegnapi minisztertanács nyolc óras ülésen foglalkozott a külpolitikai helyzettel. Albániában az olasz érdekeket veszélyeztetve látják.

Péter király Montenegróba menekül.

Budapest, november 11. (Saját tudósítónktól.) Konstantinápolyból jelentik: A legnagyobb rendetlenségben menekülő szerb hadsereget 80.000 főre becsülik.

Hír szerint a szerb király már átment Montenegróba.

Szerbia küzd a végsőig.

Lugano, nov. 12. A pétervári szerb követ kormánya megbízásából kijelentette, hogy Szerbia nem kér békét, hanem küzdeni fog a végsőkig, noha hadserege borzasztó állapotban van.

Az antant fenyegeti Görögországot.

Budapest, november 12. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik: Az antant jegyzéket intéz Görögországhoz, melyben hangsúlyozzák, hogy ha az oda menekülő szerb vagy antant csapatokat lefegyvereznék, ezt ellenséges aktusnak tekintenék.

A szerbek visszavonulási utja

Lugano, november 12. A „Secol“-nak jelentik Monasztirból: A szerb vezérkarnak az a terve, amelyet az entente is jóvá hagyott, hogy Raskán, Mitrovicán, Ipeken, Podgoricán és Virbazáron át Szkutari és Durazzo felé vonul vissza. Több ezer magyar és osztrák foglyot már előre el is küldtek oda. — Ezeket a foglyokat előreláthatólag Olaszország veszi át. A menekülők szakadatlan áradata hömpölyög az utakon Montenegró felé. Hogy ez az út nyitva maradjon, szükség van Kocsanik birtokára, amelyet Bojovios tábornok hadserege a bolgárok és az albánok elől kénytelen volt kiüríteni. Később azonban erősítéseket kapott Ó Szerbiából és sikerült az itt elvesztett állások egy részét visszaszereznie.

Itélkezik a nép.

Budapest, november 12. (Saját tud.) Washingtonból jelentik: Haidarabadi nizan, Anglia indiai vallását a nép megfosztotta méltóságától.

IRODÁLOM

A Kis Pajtás legújabb száma a háboru hős halottainak van szentelve. Kegyeletes szavakban emlékezik meg a vezető cikk és Ambrózy Ferenc hangulatos verse a világháboru halottak napjáról, Csibe Károly kedves háborus történetkét mond el Piri-kéről, kinek buzgó imája segíti meg az ezredes bácsit. — Gombos Albin szerkesztő folytatja izgató utinaplóját: Magyar zászló alatt Afrikáú keresztül s Bum bum a kis Ferenc háziorvosa eimen megható igaz történetet mond egy nagy beteg fiúról, Lónay Miklós szindarabja: Karácsonyi álom egyre színebb lesz, G. Miklósy Ilona Halászek Mari-kája regényes történetét szövi tovább nagy művészettel, megértő, meleg szízzel. — Előfizetési ára egy évre — 20 szám — 4 K. A kiadóhivatal (Budapest, VII., Damjanich-u. 50.) kívánatra szivesen küld ingyen mutatványszámot.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Szombaton: Jó éjt Muki.
Vasárnap délután: Egy test, két lélek.
Vasárnap este: Bájós ismeretlen (B)-mutó előadás.)

Egy test két lélek. Mint arról már hírd adtunk, vasárnap délután ismétli meg a Szigligeti színház drámai együttese Lindu Pál világhírű színpadi alkotásának: az Egy test két léleknek az előadását. Erre a bizonyára zsufolt ház előtt lezajló előadásra a jegyek már ma reggeltől válthatók a színház pénztáránál.

A vasárnapi operette bemutató. Strauss Oszkár gyönyörű hangszerelesű és pompás zenéjű operetteje: A bájós ismeretlen már teljesen megéretten, előadásra készen várja a vasárnapot, a premiere dátumát, a melyhez a siker sok és nagy reményeit fűzi a társulat. És ez a remény teljesen jogosult is, mert a Bájós ismeretlen nemcsak zenei szépségeivel hat hanem mesészövege is oly bájós és megkapó, hogy annak kedves romantizmusa, magában véve is hódító erővel hat a közönségre.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Hadiönkéntes, Félix-fürdő Itt is bevált. Csak a német műkifejezéseket pótoltuk magyarral. Minden katonai műszónak megvan a magyar egyenértéke s legfőbb ideje volna a katonás magyar nemzetet rászoktatni, hogy katonai dolgokról magyarul beszéljen. Ezt az íróknak és az újságíróknak kellene kezdeniök. Sajnos, nagyon kevesen teszik, sőt egyes újságírók szinte tüntetőleg kevernek katonai írásaikba német szavakat. Így esett meg a minap, hogy egyik előkelő szépirodalmi lapunk egy honvéd huszártisztról írt, aki állítólag így szólította meg a szakaszvezetőjét:

— Zugsführer Kovács!

Fordítva csináljuk: mi-or a közös hadseregről írunk, akkor is magyar műszavakat használunk, hiszen az a hadsereg a miénk is. Nem szebben hargzik például a »hadiönkéntes« a »Kriegsfreiwilliger-nél«? Üdvözlés!

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KAROLY.

VIGADÓ

mozgó színház

Nagyvárad, Fekete Sas-Passage.

Világszenzáció

Szombat, nov. 13-án és
Vasárnap, nov. 14-én

A

BILINCS

Nagy bűnügyi dráma 5 felvonásban.
A főszerepben: MARIO BONÁRDAL.

MAGAS TÁTRA.

Eredeti felvétel.

Rövidlátó feleség.

Bohózat.

Ünnep- és vasárnap délután
3 órától este 11-ig előadás.

Teljes 2 órás műsorok. Remek
szellőztető. Buffé. Telefon 12-21.

HELYÁRÁK: Pályhely 1 kor. 20 fill. Zs'lye 1.
Támlásszék 80 fill. II. hely 60 fill.
III. hely 40 fillér.

Katonák őrmesterig és gyermekek
félhelyáru jegyet váltanak.

Kedvezményes jegyek Sipos tőzsdé-
ben Bémer-tér kaphatók.

Nagyvárad **fióközletek** :

Kossuth-utca 5. Gyárépület.
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Nagyvárad **fióközletek** :

Kossuth-utca 5 Gyárépület
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Divatos

Elegáns

NŐI CIPŐK

az őszi saisonra

igen nagy választékban, szabott gyári áron kaphatók a

HUNGÁRIA CIPŐGYÁR R. T.

fióközleteiben.

Gyártmányaink izékos kiállítások, kiválóan szép formájuk miatt közkedveltek.

50 fióközlet az ország összes nagyobb városában.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

25148—915. száma.

Hirdetmény:

a buza, rozs, kétszeres, árpa és zab készletek valamint az ilyen gabonatermékekből előállított lisztkészleteknek, továbbá a bab, borsó és lencsekészleteknek bejelentéséről, árusításáról és közszükségleti célokra igénybe vételéről.

A kir. miniszteriumnak 3925/1915 M. E. számú rendelete alapján minden termelő köteles az 1915. évi november hó 25. napján birtokában lévő buza, rozs, tengeri, árpa és zabkészleteket és az említett gabonatermékekből előállított lisztkészletet legkésőbb 1915. évi november 18. napján a Polgármesteri Hivatalnál bejelenteni.

A bejelentésnek tartalmaznia kell:

1. A termelőnél lévő egész készletet, beleértve azt a mennyiséget is amelyet a termelő a f. évi november hó 25. napjáig már eladott, de amely még nála van.

2. Gabona és lisztterméként azt a mennyiséget, amelyet a termelő a bejelentett készletből saját házi és gazdasági szükségletére visszatarthat.

3. Gabona és lisztterméként azt a mennyiséget, amelyet a termelő az 1. pontban említett készletből már eladott, de amely még nála van.

4. A készletnek az eladott mennyiségek felül fennmaradó feleslegét.

5. A hely megjelölését ahol a készlet van.

Ha a készlet vagy annak egy része még nincsen kiesépelve, azt a hozzávetőleges súlymennyiséget kell bejelenteni, amelyre a termelő a eséplés eredményeként számíthat.

A bejelentés akár szóban akár írásban a polgármesteri hivatalnál teendő meg.

Aki maga nem termelő köteles bejelenteni a birtokában levő azt a mennyiséget, amely a saját házi és gazdasági szükségletét meghaladja.

A bejelentési kötelezettség nem csak a magán egyéneket, hanem a jogi személyeket minden malom és egyéb ipari és kereskedelmi vállalatok, köztestületek, a közhatóságokat és intézeteket is terheli.

Az 1915. évi november 1. napjától kezdve 1915. évi december hó 25. napjáig az említett termény és azokból előállított lisztkészleteket, csak a Hadi Termény részvénytársaság és annak bizományosai vásárolhatják meg a készleteket tehát az 5 részükre szabad eladni.

A folyó évi december hó 25. napja után termelőknél az említett terményeket, vagy az ilyen terményekből előállított lisztkészletet sem eladni, sem egyébként elidegeníteni nem szabad, azonban a november 1., illetve december 25. napjáig akár a Hadi Termény részvénytársaság bizományosai, akár más vásárlásra jogosult részére eladott mennyiségek vevő részére kiszolgáltathatók, azonban a bejelentett készletből nem közvetlenül a hadi-termény r. t. részére szállított mennyiséget, amennyiben az a 100 m. mázsát meghaladja, a Hadi Termény r. t.-nak haladéktalanul bejelenteni.

Hüvelyekből való készletét csak az köteles bejelenteni akinek akár egy akár több helyen lévő összes készlete 30 kilogrammot meghalad s a hüvelyeseket f. évi december 25. napjáig nyílt piacon és gabona közvetlen fogyasztás céljaira, valamint oly helybeli kereskedő részére árusítani aki a hüvelyeseknek helyben kiskereskedelmi árusításával foglalkozik.

Aki készletét jelen rendelet ellenére a hatóságoknak ha nem jelenti, azt eltitkolja vagy elveszti, vagy annak ellenőrzését meg-

hiusítja, aki folyó év novembertől kezdendő és december hó 25. napjáig terjedő időben a jelen rendeletben megjelölt eikket a jelen rendelet megszegésével hoz forgalomba vagy szerez be, aki olyan ügyletet közvetít, melyről tudja, hogy a rendelkezésekbe ütközik, aki a Hadi Termény részvénytársasághoz leendő bejelentést elmulasztja a közszükségleti célokra igénybe vett rekvirált készletét felhasználja feldolgozza vagy eladja kihágást követ el és az 1914. évi L. t. c. a. §. a értelmében 2 hónapig terjedhető elzárást és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Nagyvárad, 1915. november. 9.

Rendőrfőkapitányság.

* **Ingyetlen eladás.** Nagytelek-utca 3. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutásos áron azonnal eladó. Részletes feltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r. t.

x **Kiadó lakások.** Kossuth-utca 6. szám alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

x **Kiadó lakások.** Ősi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatti két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

x **Négy szoba és előszobából álló lakás,** irodának különösen alkalmas, villany világítás és gőzfűtés berendezéssel, a Bémer-tér közvetlen közelében f. év augusztus hó 1-től, esetleg már május hó 1-től kezdődőleg kiadó. Bővebbet a házmesternél Szent János-utca 3. szám.